

Uloga sukoba obiteljske i radne uloge te zadovoljstva intimnom vezom u seksualnoj dobrobiti zaposlenih osoba

---

Jurković, Luka

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:668038>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2021-12-05**

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Sveučilište u Zagrebu

Filozofski fakultet

Odsjek za sociologiju

DIPLOMSKI RAD

**ULOGA SUKOBA OBITELJSKE I RADNE ULOGE TE ZADOVOLJSTVA
INTIMNOM VEZOM U SEKSUALNOJ DOBROBITI ZAPOSLENIH OSOBA**

Luka Jurković

Mentor: prof. dr. sc. Aleksandar Štulhofer

Zagreb, kolovoz, 2019.

SADRŽAJ

1. UVOD	2
1.1. Konceptualno–teorijski okvir rada – teorija sukoba uloga	3
1.2. Seksualna dobrobit i sukob uloga	5
1.3. Zadovoljstvo intimnom vezom, seksualna dobrobit i sukob uloga	6
1.4. Spolne razlike u iskazivanju sukoba obiteljske i radne uloge	7
1.5. Cilj i hipoteze istraživanja	8
2. METODOLOGIJA	10
2.1. Sudionici i provedba istraživanja	10
2.2. Mjerni instrumenti	10
2.2.1. <i>Seksualna dobrobit</i>	10
2.2.2. <i>Sukob obiteljske i radne uloge</i>	12
2.2.3. <i>Zadovoljstvo intimnom vezom</i>	12
3. ANALITIČKA STRATEGIJA	14
4. REZULTATI	16
5. RASPRAVA	20
5.1. Ograničenja studije i preporuke za buduća istraživanja	22
6. ZAKLJUČAK	23
7. LITERATURA	24
8. SAŽETAK	28

1. UVOD

Rad i obitelj dva su područja života koja, kao sadržajni okviri ostvarivanja doživljaja samoaktualizacije, uspješnosti i stabilnosti, igraju dominantnu ulogu u definiranju identiteta pojedinaca (Čudina-Obradović i Obradović, 2000). Međutim, pritisci obaveza obiteljske i poslovne sfere često su nespojivi, što vodi međusobnom sukobu dvaju različitih uloga i neusklađenosti obaveza među zaposlenim osobama (Čudina-Obradović i Obradović, 2000; Greenhaus i Beutell, 1985). Porastom broja dvohraniteljskih kućanstava, koje karakterizira simetrična pozicija partnera na tržištu rada, te smanjenjem broja tradicionalnih obitelji u kojima je muškarac jedini hranitelj kućanstva, dolazi do promjena u normativnim očekivanjima podjele rada između partnera te redefinicije tradicionalnih rodnih uloga u okvirima zaposlenja, obaveza u kućanstvu te odgoja djece (Akrap i Čipin, 2011; Byron, 2005; Michel, Mitchelson, Kotrba, Baltes i Clark, 2010). Žene, uz tradicionalne uloge supruge i majke, danas u velikoj mjeri novčano pridonose obitelji, dok mlađe generacije „novih muškaraca“ u većoj mjeri sudjeluju u obavljanju kućanskih poslova i odgajanja djece u odnosu na prošle generacije (Kulik, Shilo-Levin i Liberman, 2015b). Raspodjela obiteljskih obaveza u dvohraniteljskim kućanstvima stoga često rezultira dvostrukom opterećenošću pojedinaca u domenama karijere i obitelji (Akrap i Čipin, 2011). U tom se kontekstu zaposlene osobe, zadužene za ekonomsko privređivanje kućanstva i brigu o obitelji, svakodnevno suočavaju s problemom usklađivanja obiteljskih i radnih obaveza (Byron, 2005; Michel i sur., 2010).

Povećani društveni i javni interes za rješavanje problematike usklađivanja obiteljskih i radnih obaveza među zaposlenima popraćen je i porastom znanstvenoistraživačkog interesa (Allen, Herst, Bruck i Sutton, 2000; Michel i sur., 2010). Pregledom literature može se ustanoviti dva glavna pristupa tom fenomenu. Teorija obogaćenja (*enrichment theory*), koju je prvi predložio Marks (1977), polazi od pretpostavke da iskustva doživljena u okviru jedne uloge mogu imati pozitivan utjecaj na kvalitetu i doživljaj drugih uloga. Akumulacija znanja, resursa i pozitivnih iskustava u jednoj ulozi može imati efekt prelijevanja (*spillover effect*) i pozitivno utjecati na druge uloge. Primjerice, zadovoljstvo i uspjesi unutar jedne uloge mogu kompenzirati neuspjehe u drugoj (Greenhaus i Powell, 2006). Prema istraživačkog tradiciji vođenom teorijom obogaćenja, višestrukost uloga ima više pozitivnih nego negativnih implikacija za dobrobit pojedinaca (Kulik i sur., 2015b). Međutim, recentni pregledi literature (Frone, 2003; Maertz i Boyar, 2011) ukazuju na nedosljednost nalaza u okviru teorije obogaćenja, prvenstveno zbog konceptualnih preklapanja između relevantnih konstrukata te nedostatnog istraživačkog interesa za analizu pozitivnog utjecaja jedne uloge na drugu. Imajući

u vidu nedostatak istraživanja potencijalnih antecedenata i ishoda u okviru istraživačke tradicije teorije obogaćenja, teorijski i empirijski uvidi o pozitivnom učinku efekta prelijevanja uloga uvelike su ograničeni (Frone, 2003). Iz tog je razloga ova studija vođena dominantnijim pristupom u okviru istraživanja sukoba između obiteljske i radne uloge – teorijom sukoba uloga. Naime, većina istraživanja odnosa između radnih i obiteljskih obaveza u posljednjih se nekoliko desetljeća bavila upravo sukobom i neusklađenosti obaveza i pritisaka tih dvaju domena, fokusirajući se pritom na potencijalne negativne učinke na kvalitetu života i opću dobrobit pojedinaca (Amstad, Meier, Fasel, Elfering i Semmer, 2011; Greenhaus i Powell, 2006; Michel i sur., 2010). Međutim, dok su dosadašnja istraživanja bila usmjerena na potencijalne ishode sukoba uloga na dobrobit pojedinaca u općem smislu, postoji nedostatak uvida o povezanosti između neusklađenosti obaveza i pritisaka obiteljske i radne uloge te mogućih ishoda u domeni seksualnosti i romantičnih veza. U ovome radu stoga analiziramo povezanost između sukoba uloga i seksualne dobrobiti zaposlenih osoba, uz testiranje posredujuće uloge zadovoljstva intimnom vezom. Imajući u vidu da je ova studija, koliko je autoru poznato, prvo istraživanje koje analizira međusobnu povezanost sukoba uloga, zadovoljstva vezom te seksualne dobrobiti, ona predstavlja prvi korak u popunjavanju praznine u literaturi.

1.1. Konceptualno teorijski okvir rada – teorija sukoba uloga

Teorija sukoba uloga (*role conflict theory*) polazi od pretpostavke da pojedinci raspolažu ograničenom količinom vremena te fizičke i emocionalne energije, pri čemu se višestrukost uloga zaposlenih osoba s obitelji manifestira u obliku sukoba nespojivih uloga koji ima negativan učinak na fizičko i emocionalno zdravlje te opću dobrobit (Kulik, Shilo-Levin i Liberman, 2015a). Sukob radne i obiteljske uloge prvi su definirali Greenhaus i Beutell (1985) kao sukob u kojemu je ispunjenje obaveza u jednoj ulozi ometano ispunjenjem zahtjeva u drugoj ulozi. U tom kontekstu, autori navode tri glavna izvora nekompatibilnosti pritisaka dvaju različitih uloga. Prvo, vrijeme koje je posvećeno ispunjavanju obaveza jedne uloge ne može biti posvećeno aktivnostima i očekivanjima u drugoj ulozi. Više je istraživanja ukazalo na pozitivnu povezanost između sukoba obiteljskih i radnih obaveza i količine sati provedenih na poslu te nefleksibilnosti radnog vremena (za meta-analizu vidi Michel i sur., 2010). Prema tome, sukob nastaje kada su vremenski pritisci jedne uloge neusklađeni sa zahtjevima i očekivanjima druge uloge. Drugo, sukob može nastati kada umor, napor i anksioznost u okviru jedne uloge otežava ispunjavanje obaveza u drugoj ulozi. Drugim riječima, suprotno od

hipoteze o prelijevanju pozitivnih iskustava u okviru teorije obogaćenja, teorija sukoba uloga pretpostavlja negativan učinak prelijevanja stresa i napetosti s jedne uloge na drugu. Pretpostavku o negativnom prelijevanju u kontekstu teorije sukoba uloga potvrdila su empirijska istraživanja. Primjerice, autorica recentne meta-analize pokazala je da sudionici koji iskazuju veće razine stresa na poslu i u obitelji također iskazuju veće razine neusklađenosti i sukoba između obiteljskih i radnih obaveza (Byron, 2005). Naposljetku, sukob može nastati kada je obrazac ponašanja jedne uloge neusklađen s očekivanim ponašanjem u drugoj ulozi. Primjerice, očekivano ponašanje supružnika i roditelja može biti neusklađeno s profesionalnim normama koje zastupljaju objektivnost, formalnost i emocionalnu ograničenost (Greenhaus i Beutell, 1985).

Sukob obiteljske i radne uloge dvosmjernan je i može se pojaviti u obliku ometajućeg djelovanja obitelji na rad (sukob *obitelj–rad*), u kojemu obiteljske obaveze ometaju ispunjenje obaveza u poslovnoj sferi, te u obliku ometajućeg djelovanja rada na obitelj (sukob *rad–obitelj*), u kojemu obaveze na poslu ometaju ispunjenje obaveza u kućanstvu (Greenhaus i Beutell, 1985). Pretpostavka o konceptualnoj distinkciji dvaju navedenih oblika sukoba provjerena je recentnim meta-analizama (Byron, 2005; Mesmer-Magnus i Viswesvaran, 2005) koje potvrđuju da je sukobe *obitelj–rad* i *rad–obitelj* smisleno analizirati kao dva zasebna konstrukta.

Dosadašnja empirijska istraživanja ukazuju na negativnu povezanost dvaju oblika sukoba radnih i obiteljskih obaveza s dobrobiti pojedinaca (Amstad i sur., 2011; Kulik, Shilo-Levin i Liberman, 2016). Primjerice, Kulik, Shilo-Levin i Liberman (2016) utvrdili su negativnu povezanost sukoba *rad–obitelj* i *obitelj–rad* s općom dobrobiti žena, dok je kod muškaraca ta povezanost utvrđena samo za sukob *obitelj–rad*. Također, više istraživanja ukazalo je na negativnu povezanost dvaju oblika sukoba uloga sa specifičnim ishodima u domenama zaposlenja (npr. zadovoljstvom poslom) i obitelji (npr. zadovoljstvom vezom, brakom i obiteljskim životom), pri čemu je sukob *obitelj–rad* snažnije povezan s ishodima u domeni obitelji, dok je sukob *rad–obitelj* snažnije povezan s domenom zaposlenja (Amstad i sur., 2011). Primjerice, Voydanoff (2005) je na uzorku od 1,816 zaposlenih muškaraca i žena iz SAD-a pokazala da je sukob *rad–obitelj* snažnije povezan s zadovoljstvom zaposlenjem, dok je sukob *obitelj–rad* snažnije povezan s zadovoljstvom bračnim životom. Jedan od mogućih mehanizama koji leži u pozadini tog obrasca povezanosti jest pripisivanje krivice za neadekvatno ispunjavanje obaveza onoj ulozi koju pojedinac percipira kao izvor sukoba (Amstad i ostali, 2011; Voydanoff, 2005; Wayne, Musisca, & Fleeson, 2004).

Sukob obiteljske i radne uloge može imati negativni učinak i na fizičko, emocionalno i mentalno zdravlje zaposlenih osoba. Primjerice, Frone, Russel i Cooper (1997) u longitudinalnom su istraživanju na uzorku američkih zaposlenih roditelja utvrdili pozitivnu povezanost između sukoba *obitelj-rad*, depresije i narušenog fizičkog zdravlja, te pozitivnu povezanost između sukoba *rad-obitelj* i prekomjernog konzumiranja alkoholnih pića. Međutim, dok se većina istraživanja bavila analizom povezanosti između dva oblika sukoba uloga i dobrobiti pojedinaca u općem smislu, manje je poznat odnos između sukoba obiteljske i radne uloge te seksualne dobrobiti zaposlenih osoba.

1.2. Seksualna dobrobit i sukob uloga

Dok su se dosadašnja istraživanja seksualnog zdravlja primarno bavila negativnim učincima problematičnog seksualnog ponašanja na seksualne poteškoće, u posljednje vrijeme počeo se razvijati interes i za analizu pozitivnih aspekata seksualnog zdravlja i konstrukata poput seksualnog zadovoljstva, seksualnog samopoštovanja te seksualne dobrobiti (Štulhofer, Jurin, Graham, Enzlin i Træen, 2018). Seksualna dobrobit odnosi se na kognitivne i emocionalne procjene kvalitete seksualnosti, seksualnog života te seksualnih odnosa (Laumann i sur., 2006; Štulhofer i sur., 2018). Međutim, u empirijskoj građi seksualne dobrobiti postoje razlike u konceptualno-operacionalnoj razradi tog konstrukta. Većina dosadašnjih istraživanja seksualne dobrobiti fokusirala se na seksualnu funkciju, pri čemu su odsustvo seksualne disfunkcije i određena razina seksualnog zadovoljstva služili kao indikatori seksualne dobrobiti (Štulhofer, Kuljanić i Štulhofer Buzina, 2011). Graf i Patrick (2014), s druge strane, seksualnu dobrobit shvaćaju kao multi-dimenzionalni konstrukt kojeg čine poddimenzije seksualnog zadovoljstva, seksualnog interesa te učestalosti seksualne aktivnosti. Rosen i suradnici (2009), pridajući nešto veću pažnju emocionalnoj intimnosti te osjećaju bliskosti, razvili su Skalu ženske seksualne dobrobiti (*Female sexual well-being scale*) koju čine interpersonalna domena, kognitivno-emocionalna domena, fizičko uzbuđenje te zadovoljstvo orgazmima. Također, imajući u vidu važnost kompatibilnosti u seksualnim uvjerenjima, potrebama i željama među bračnim parovima koji duže vrijeme žive zajedno, Štulhofer i suradnici (Štulhofer i sur., 2018) su u konceptualizaciji seksualne dobrobiti među starijim osobama uključili i percipiranu seksualnu kompatibilnost.

Provedena istraživanja ukazuju na potencijalne pozitivne učinke seksualne dobrobiti i seksualnog zadovoljstva na opću dobrobit pojedinaca (Neto, 2012; Rosen i Bachmann, 2008).

Primjerice, Laumann i suradnici (2006) su na uzorku od 25,500 sudionika iz 29 zemalja utvrdili pozitivnu povezanost između subjektivne seksualne dobrobiti i procjene sreće u životu. Imajući u vidu potencijalne pozitivne učinke seksualne dobrobiti u psihološkoj i emocionalnoj dobrobiti pojedinaca, manje je poznato o mogućem utjecaju sukoba obiteljske i radne uloge na seksualnu dobrobit zaposlenih osoba.

Polazeći od pretpostavke teorije sukoba uloga da sukob obiteljske i radne uloge proizlazi iz ograničenosti energije i vremena pojedinaca, može se pretpostaviti da među parovima koji iskazuju sukob različitih uloga također nedostaje vremena, energije i privatnosti za komunikaciju o seksualnosti, seksualne aktivnosti i odražavanje kontakta s vlastitom seksualnošću (Štulhofer i sur., 2011). Međutim, malobrojna istraživanja odnosa između sukoba uloga i seksualne dobrobiti obilježavaju nedosljedni nalazi. Dok su neka istraživanja pokazala da roditelji s malom djecom u većoj mjeri iskazuju seksualne poteškoće (Mercer i sur., 2005), Štulhofer i suradnici (2011) su na uzorku od 1,000 žena iz Hrvatske ustanovili da dvostruka opterećenost žena (karijera i majčinstvo) nije rizični čimbenik spram iskazivanja seksualnih poteškoća. Također, u istraživanju oženjenih sudionika iz SAD-a nisu utvrđene razlike između dvohraniteljskih i drugih oblika kućanstava s obzirom na učestalost seksualne aktivnosti i orgazama te zadovoljstvo emocionalnim i fizičkim aspektom veze (Hyde, DeLamater i Durik, 2001). Međutim, većina istraživanja te tematike bavila se analizom seksualnog zdravlja pojedinaca s obzirom na višestrukost uloga muškaraca i žena, ignorirajući utjecaj procjene doživljaja sukoba između tih uloga. Naime, recentna istraživanja ukazuju da izvođenje velikog broja uloga u zaposlenih roditelja može imati pozitivan učinak ukoliko su oni zadovoljni tim ulogama, dok je, naprotiv, veliki broj neutralnih uloga povezan s većim osjećajem sukoba između obiteljskih i radnih obaveza, na štetu njihove opće dobrobiti (Kulik i sur., 2015a). Drugim riječima, u procjeni opće dobrobiti zaposlenih roditelja važniju ulogu ima procjena (ne)zadovoljstva ulogama te subjektivna procjena intenziteta sukoba između tih uloga, nego višestrukost uloga *per se*.

1.3. Zadovoljstvo intimnom vezom, seksualna dobrobit i sukob uloga

Imajući u vidu da je seksualno zdravlje neodvojivo od konteksta interpersonalnih odnosa u kojima se seksualna aktivnost odvija, u analizama pozitivnih aspekata seksualnosti posebna se pozornost posvećuje romantičnim vezama i emocionalnoj intimnosti među partnerima (Pascoal, Narciso i Pereira, 2014). Veći broj empirijskih istraživanja ukazao je na pozitivnu povezanost

seksualne dobrobiti s zadovoljstvom partnerskim odnosom (Sprecher, 2002) i emocionalnom intimnošću (Štulhofer, Ferreira i Landripet, 2014). U recentnoj kvalitativnoj studiji, Pascoal, Narciso i Pereira su na uzorku od 760 sudionika koji žive sa svojim partnerima pokazali da je osobna seksualna dobrobit nerazdvojna od romantičnog odnosa unutar veze.

Dosadašnja istraživanja također ukazuju na potencijalni negativni učinak sukoba obiteljske i radne uloge među zaposlenim osobama na njihovo zadovoljstvo romantičnim odnosom. Primjerice, Burley (1995) je na uzorku od 277 zaposlenih roditelja iz SAD-a pokazala da sudionici koji iskazuju veći stupanj sukoba obiteljskih i radnih obaveza su nezadovoljniji različitim aspektima bračnog života, poput financija, sukoba i seksualne kompatibilnosti. Također, Obradović i Čudina-Obradović (2000) su na uzorku od 340 zaposlenih muškaraca i žena iz Hrvatske pokazali da je stres u okviru zaposlenja negativno povezan s procjenom kvalitete braka njihovih partnera. U tom kontekstu, moguće je da pojedinci koji iskazuju sukob obiteljske i radne uloge također nedostaje vremena, energije i volje za posvetiti se vlastitoj intimnoj vezi. Međutim, unatoč uvidima provedenih analiza povezanosti konstrukata sukoba uloga, zadovoljstva intimnom vezom i seksualne dobrobiti pojedinaca, postoji nedostatak studija koji bi međusobne relacije navedenih konstrukata analizirali istodobno u jednome modelu.

1.4. Spolne razlike u iskazivanju sukoba obiteljske i radne uloge

Istraživanja spolnih razlika u intenzitetu procjene sukoba obiteljske i radne uloge obilježava nedosljednost nalaza. Polazeći od pretpostavke o perzistenciji tradicionalnih i stereotipnih rodnih uloga prema kojoj su muškarci primarno zaduženi za ekonomsko privređivanje, a žene za brigu o kućanstvu i djeci, neka su istraživanja pokazala da muškarci u većoj mjeri iskazuju sukob *rad-obitelj* i žene u većoj mjeri iskazuju sukob *obitelj-rad* (Fu & Shaffer, 2002). S druge strane, neka su istraživanja utvrdila da muškarci i žene podjednako iskazuju sukob obiteljske i radne uloge (Byron, 2005; Fellows, Chiu, Hill, & Hawkins, 2016; Frone, 2003). Također, nalazi nekih istraživanja upućuju na moderatorsku ulogu spola u odnosu između sukoba obiteljske i radne uloge te procjene opće dobrobiti i stresa među zaposlenim osobama, pri čemu je ta povezanost snažnija među ženama (Byron, 2005; Kinnunen, Geurts, & Mauno, 2004). Ti nalazi podupiru pretpostavku da su negativni ishodi neusklađenosti pritisaka obiteljske i radne uloge izraženiji među ženama zbog normativnih očekivanja o većoj angažiranosti žena u obiteljskim ulogama supružnika, roditelja i skrbnika u odnosu na muškarce

(Voydanoff, 2002). Međutim, postoji niz istraživanja koja nisu utvrdila moderatorsku ulogu spola u odnosu između sukoba obiteljske i radne uloge te fizičkog i mentalnog zdravlja zaposlenih osoba (za pregled literature, vidi Frone, 2003). Imajući u vidu nedosljednost dosadašnjih spoznaja o spolnim razlikama s obzirom na intenzitet sukoba obiteljske i radne uloge među zaposlenim osobama, potrebna je provedba robusnijih istraživanja s longitudinalnim nacrtima koja omogućuju uvid u promjene intenziteta sukoba uloga kroz određeni vremenski period.

1.5. Cilj i hipoteze istraživanja

Empirijska građa u kontekstu teorije sukoba uloga utvrdila je potencijalne negativne učinke sukoba obiteljske i radne uloge spram opće dobrobiti, fizičkog, emocionalnog i mentalnog zdravlja te zadovoljstva životom, poslom i kvalitetom romantičnog odnosa (Allen i ostali, 2000; Amstad i ostali, 2011; Byron, 2005; Frone i ostali, 1997). Međutim, manje je poznato o odnosu između sukoba uloga i seksualne dobrobiti. Primarni cilj ovog istraživanja jest analiza povezanosti sukoba obiteljske i radne uloge te seksualne dobrobiti među zaposlenim osobama, pri čemu je u obzir uzeta i posredujuća uloga zadovoljstva intimnom vezom.

Sukob obiteljske i radne uloge proizlazi iz nekompatibilnosti pritisaka različitih uloga, pri čemu vrijeme i energija posvećena obavezama u jednoj ulozi otežavaju ispunjavanje obaveza drugih uloga. U tom kontekstu, moguće je da među parovima koji iskazuju sukob različitih uloga također nedostaje vremena, energije i privatnosti za ostvarivanje osjećaja seksualne dobrobiti. Prema tome, formirana je sljedeća osnovna hipoteza:

H1: Sukob *rad-obitelj* i *obitelj-rad* negativno su povezani sa seksualnom dobrobiti zaposlenih osoba.

Unatoč recentnim promjenama u normativnim očekivanjima da oba partnera novčano doprinose kućanstvu u jednakoj mjeri, u hrvatskom društvu očekivanja o ulozi žene da se velikim dijelom brine o djeci i dalje su visoka, „a institucionalna potpora i infrastruktura zaposlenoj ženi majci nedostatna“ (Akrap i Čipin, 2011:50). Prema tome, možemo očekivati da će odnos između sukoba obiteljske i radne uloge i seksualne dobrobiti, zbog veće opterećenosti, biti snažniji u žena nego u muškaraca. U skladu s tom pretpostavkom, formirana je sljedeća hipoteza:

H2: Povezanost između sukoba *rad-obitelj* i *obitelj-rad* te seksualne dobrobiti bit će snažnija među ženama nego među muškarcima.

Imajući u vidu utvrđenu pozitivnu povezanost seksualne dobrobiti s emocionalnom bliskošću i zadovoljstvom intimnom vezom (Pascoal i sur., 2014; Sprecher, 2002), te utvrđenu negativnu povezanost između sukoba obiteljske i radne uloge i zadovoljstva intimnom vezom (Burley, 1995), očekujemo da će odnos pretpostavljen prvom hipotezom biti posredovan zadovoljstvom intimnom vezom:

H3: Zadovoljstvo intimnom vezom djelomično ili u potpunosti posreduje odnos između sukoba *rad-obitelj* i *obitelj-rad* te seksualne dobrobiti zaposlenih osoba.

Potencijalni znanstveni doprinos ovoga rada proizlazi iz analize povezanosti sukoba obiteljske i radne uloge i seksualne dobrobiti. Prije svega, uvidi o odnosu između sukoba obiteljskih i radnih obaveza i seksualnog zdravlja izrazito su sporadični, stoga nalazi ovog istraživanja mogu doprinijeti empirijskoj građi sukoba uloga među zaposlenim osobama. Drugo, iako su istraživanja naglasila važnost emocionalne bliskosti i zadovoljstva intimnim odnosom u procjeni seksualnog zadovoljstva, ova studija predstavlja, koliko je autoru rada poznato, prvu studiju koja analizira posredujuću ulogu zadovoljstva intimnom vezom u odnosu između dva oblika sukoba obiteljske i radne uloge te seksualne dobrobiti među zaposlenim osobama. Dodatna vrijednost rada proizlazi iz specifične konceptualizacije seksualne dobrobiti među zaposlenim osobama koja, osim seksualnog zadovoljstva i interpersonalnih aspekata seksualnog zdravlja, uključuje i intraindividualni aspekt seksualnosti.

2. METODOLOGIJA

2.1. Sudionici i provedba istraživanja

Podaci na kojima se temelje analize prikazane u ovome radu prikupljeni su u okviru istraživanja stresa vezanog uz višestruke uloge i seksualno zdravlje koje se paralelno provodilo u Hrvatskoj i Izraelu. U ovom se radu prikazuju rezultati hrvatske dionice istraživanja, čiju je provedbu odobrilo Etičko povjerenstvo za znanstveno-istraživački rad Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Istraživanje je provedeno online anketom tijekom svibnja i lipnja 2017. godine na prigodnom (neprobabilističkom) uzorku punoljetnih osoba koje su trenutno u romantičnoj vezi ili braku i koji žive sa svojim partnerima. Uzorak se sastoji od ukupno 584 sudionika u dobi od 18 do 72 godine ($M_{\text{dob}} = 41,8$, $SD = 10,2$), od kojih je 308 žena (53%) i 276 muškaraca (47%). 66% sudionika trenutno živi u kućanstvu s djecom, pri čemu je prosječna starost najmlađeg djeteta 8,9 godina ($SD = 5,9$). Obrazovna struktura uzorka je sljedeća: 20% sudionika ima završenu srednju školu ili niže, 49% ima završenu višu školu ili fakultet, dok 30% ima završen magisterij, specijalistički studij ili doktorat. Upitnik je sadržavao između 93 i 95 čestica, pri čemu dio ispitanika nije odgovorio na neka pitanja zbog logički ugrađenih preskoka. Istraživanje se paralelno provodilo u Hrvatskoj i Izraelu.

2.2. Mjerni instrumenti

2.2.1. Seksualna dobrobit

Polazeći od dosadašnjih empirijskih istraživanja i teorijskih pretpostavki, seksualna dobrobit operacionalizirana je kao multi-dimenzionalni konstrukt kojeg čine tri dimenzije: seksualno zadovoljstvo, seksualna kompatibilnost te seksualna agencija.

Seksualno zadovoljstvo jedan je od najučestalijih indikatora seksualne dobrobiti, neovisno o populaciji istraživanja (Graf i Patrick, 2014; Rosen i sur., 2009; Štulhofer i sur., 2018), a možemo definirati ga kao globalnu evaluaciju seksualnog života pojedinca (Neto, 2012) koja uključuje procjenu važnosti seksualnih aktivnosti, seksualne razmjene, seksualnih osjeta, seksualne usredotočenosti i emocionalne bliskosti (Štulhofer i Buško, 2008). Seksualno zadovoljstvo mjereno je kraćom verzijom Nove skale seksualnog zadovoljstva (Štulhofer & Buško, 2008). Mjera je sadržavala 12 čestica koje se odnose na procjenu različitih aspekata zadovoljstva seksualnim životom u posljednjih 6 mjeseci (npr., „kvalitetom svojih orgazama“,

„učestalošću seksualnih aktivnosti“, „užitkom koji pružam partneru/partnerici“, „partnerovim/partneričinim emocionalnim otvaranjem u seksu“, itd.). Česticama je pridružena skala procjene od pet stupnjeva (1 = „Nimalo zadovoljan/na“ do 5 = „Potpuno zadovoljan/na“), pri čemu veći rezultati upućuju na veće seksualno zadovoljstvo. Vrijednosti Cronbachov α koeficijenta ($\alpha = 0,94$) ukazuju na dobru pouzdanost instrumenta.

Imajući u vidu važnost interpersonalnih odnosa u seksualnoj dobrobiti pojedinaca (Pascoal i sur., 2014), druga dimenzija odnosi se na kompatibilnost u seksualnim uvjerenjima, potrebama i željama. Naime, kao odraz važnosti emocionalne bliskosti u održavanju seksualnog interesa, kao i zadovoljstva erotskim vještinama i iskustvom koje se razvijalo tijekom vremena, seksualna kompatibilnost zacijelo igra važnu ulogu u procjeni vlastite seksualne dobrobiti među partnerima koji žive zajedno (Štulhofer i sur., 2018). Seksualna kompatibilnost mjerena je pomoću četiri čestice koje se odnose na procjenu kompatibilnosti seksualnog života među partnerima, pri čemu su dvije čestice mjerile kompatibilnost u interesima (npr. „Moj/a partner/ica i ja volimo iste stvari u seksu“), dok su druge dvije mjerile emocionalnu bliskost i povjerenje u seksu (npr., „Kada imamo spolni odnos, osjećam se emocionalno blisko svom partneru/svojoj partnerici“). Česticama je pridružena skala procjene od pet stupnjeva (1 = „uopće se ne slažem“ do 5 = „potpuno se slažem“). Veći rezultat na skali odražavao je veću seksualnu kompatibilnost. Pouzdanost tipa unutarne konzistencije bila je prihvatljiva ($\alpha = 0,76$).

Naposljetku, uz seksualno zadovoljstvo te seksualnu kompatibilnost partnera, u operacionalizaciji seksualne dobrobiti važno je obuhvatiti i intraindividualne aspekte seksualnosti. Naime, shvaćanje sebe kao seksualno biće s vlastitim potrebama, željama i interesima u seksualnim aktivnostima i odnosima važan je aspekt seksualnog zdravlja pojedinaca (Horne i Zimmer-Gembeck, 2006). U tom kontekstu, seksualna agencija u ostvarivanju vlastitih seksualnih želja i interesa zasigurno igra važnu ulogu u seksualnoj dobrobiti. Dosadašnja su istraživanja pokazala da je osjećaj *prava* na seksualni užitak te samoefikasnost u postizanju seksualnog užitka pozitivno povezano s općom i seksualnom dobrobiti (Zimmer-Gembeck i French, 2016). Prema tome, treća dimenzija seksualne dobrobiti predstavlja seksualnu agenciju pojedinaca u ostvarivanju vlastitih želja i interesa u seksualnim aktivnostima. Seksualna agencija mjerena je podskalom samoefikasnosti u postizanju seksualnog užitka preuzetom iz instrumenta seksualne subjektivnosti među djevojkama i mladićima (*The Female Sexual Subjectivity Inventory*; Horne & Zimmer-Gembeck, 2006; *The Male Sexual Subjectivity Inventory*; Zimmer-Gembeck & French, 2016). Mjera je sadržavala

tri čestice koje su prilagođene da se odnose na seksualnu agenciju u odnosu s partnerom/partnericom (npr. „Nije mi problem zamoliti partnera/icu za oni što volim u seksu“ i „Kada imamo spolni odnos, partneru/ici jasno dajem do znanja što želim“). Mjeri seksualne agencije pridružena je i jedna čestica koja se odnosi na mogućnost govorenja „ne“ tijekom seksualnog odnosa - „nije mi problem reći partneru/ici kada nešto ne želim u seksu“. Česticama je pridružena skala procjene od pet stupnjeva (1 = „uopće se ne slažem“ do 5 = „potpuno se slažem“) pri čemu veći rezultat upućuje na veću seksualnu agenciju. Pouzdanost mjere ($\alpha = 0,91$) bila je zadovoljavajuća.

2.2.2. *Sukob obiteljske i radne uloge*

Vodeći se teorijom sukoba uloga, sukob obiteljske i radne uloge među zaposlenim osobama možemo shvatiti kao oblik sukoba uloga u kojemu pritisci koji proizlaze iz pripadnosti jednoj ulozi su na neki način nekompatibilni s pritiscima druge uloge (Greenhaus i Beutell, 1985). Prema Greenhausu i Beutellu (1985), taj sukob dolazi do izražaja tek kada su pritisci u obiteljskoj i radnoj domeni prisutni u isto vrijeme, pri čemu se on pojavljuje u obliku ometajućeg djelovanja rada na obaveze u obitelji i kućanstvu (sukob rad-obitelj) te ometajućeg djelovanja obitelji na radne obaveze (sukob obitelj-rad). Vodeći se pretpostavkama teorije sukoba uloga i nalazima autora recentnih meta-analiza koji upućuju da je sukob obiteljske i radne uloge opravdano proučavati kao dva zasebna konstrukta (Byron, 2005; Mesmer-Magnus & Viswesvaran, 2005), sukob obiteljske i radne uloge u ovom radu odražavaju dvije međusobno povezane latentne dimenzije koje odražavaju smjer sukoba obiteljske i radne uloge.

U ovoj je studiji sukob obiteljske i radne uloge mjeren indikatorima preuzetih iz Skale sukoba *rad-obitelj* i sukoba *obitelj-rad* (*Work-Family Conflict and Family-Work Conflict Scales*; Netemeyer, Boles, & McMurrian, 1996). Obje skale sadrže pet čestica koje mjere ometajuće djelovanje rada na obiteljske obaveze (npr. „moje poslovne obaveze nepovoljno djeluju na moj privatni i obiteljski život“), odnosno ometajuće djelovanje obitelji na profesionalne obaveze (npr. „na poslu ne stižem obaviti sve što bih želio/željela zbog zahtjeva moje obitelji ili partnera/ice“). Česticama je pridružena skala procjene od pet stupnjeva (1 = „uopće se ne slažem“ do 5 = „potpuno se slažem“), pri čemu veći rezultat upućuje na veću procjenu sukoba obiteljske i radne uloge. Obje su skale imale zadovoljavajuću pouzdanost tipa unutarnje konzistencije (Skala sukoba *rad-obitelj*: $\alpha = 0,88$; Skala sukoba *obitelj-rad*: $\alpha = 0,87$).

2.2.3. *Zadovoljstvo intimnom vezom*

Zadovoljstvo intimnom vezom odnosi se na subjektivnu procjenu općeg zadovoljstva različitim aspektima bračnog odnosa ili drugih oblika intimne veze (Hendrick, 1988), poput zadovoljstva mjerom u kojoj su očekivanja od veze zadovoljena, načinom rješavanja problema i sukoba u vezi te mjerom u kojoj jedan partner zadovoljava potrebe drugoga. Zadovoljstvo vezom uključuje i procjenu ljubavi prema partneru/ici te usporedbu vlastite intimne veze s većinom drugih veza (Hendrick, Dicke, & Hendrick, 1998). Za potrebe ovog istraživanja zadovoljstvo intimnom vezom mjereno je modificiranom verzijom Skale procjene veze (*The Relationship Assessment Scale*; Hendrick, 1988; Hendrick, Dicke, & Hendrick, 1998; Veit, Štulhofer, & Hald, 2017). Sudionici su na skali procjene od pet stupnjeva (1 = „potpuno nezadovoljan“ do 5 = „potpuno zadovoljan“) procjenjivali zadovoljstvo određenim aspektima svoje intimne veze (npr. koliko je njihova veza/brak kvalitetna u usporedbi s većinom drugih veza/brakova, mjerom u kojoj je veza ili brak ispunila njihova očekivanja, itd.). Utvrđena je zadovoljavajuća pouzdanost mjere ($\alpha = 0,95$).

3. ANALITIČKA STRATEGIJA

Odnos između dvije dimenzije sukoba obiteljske i radne uloge te seksualne dobrobiti uz posredujuću ulogu zadovoljstva intimnom vezom među zaposlenim muškarcima i ženama analizirana je modeliranjem strukturalnih jednadžbi (engl. *structural equations modelling*), statističkom metodologijom koja omogućuje istovremenu analizu serije zavisnih odnosa, a koja se temelji na dvjema multivarijatnim metodama – konfirmacijskoj faktorskoj analizi i višestrukoj regresijskoj analizi (Hair, Black, Babin, & Anderson, 2014). Za razliku od drugih, eksploracijskih multivarijatnih postupaka, modeliranje strukturalnim jednadžbama omogućuje analizu odnosa između latentnih, odnosno neopserviranih varijabli, kao i procjenu varijance pogreške, što poboljšava preciznost i statističku „snagu“ modela (Byrne, 2010; Hair i ostali, 2014). Jedna od prednosti te metode jest i fleksibilnost u tretiranju nedostatnih (*missing*) podataka uz *full information maximum likelihood* procjenu parametara, pri čemu se procjena temelji na svim dostupnim podacima svakog sudionika (Graham, 2012).

Imajući u vidu razmjerno veliki broj manifestnih varijabli pojedinih mjernih instrumenata, ustroj latentnih dimenzija seksualnog zadovoljstva i zadovoljstva intimnom vezom pojednostavljen je tehnikom parceliranja, odnosno sumiranja ili uprosječivanja rezultata dvaju ili više izvornih čestica iz unidimenzionalnih ili multidimenzionalnih prostora mjerenja (Landripet, 2012; Little, Rhemtulla, Gibson, & Schoemann, 2013). U svrhu provjere dimenzionalnosti mjernih instrumenata, prije parceliranja čestica provedena je komponentna analiza uz Varimax rotaciju faktorske solucije. Dok je kod mjere zadovoljstva intimnom vezom uz GK kriterij potvrđena unidimenzionalnost, mjera seksualnog zadovoljstva rezultirala je dvofaktorskom solucijom¹. Slijedeći preporuke za tehniku parceliranja čestica u jednodimenzionalnom prostoru mjerenja, u postupku parceliranja mjere zadovoljstva intimnom vezom upotrijebljen je uravnoteženi pristup, pri čemu se čestica s najvećim iznosom korelacijskog koeficijenta sa skalom uparuje s česticom koja ima najmanju korelaciju sa skalom (Little i ostali, 2013). Nadalje, vodeći se preporukama za parceliranje čestica u multidimenzionalnom prostoru mjerenja, prilikom sumiranja čestica mjere seksualnog zadovoljstva korišten je pristup reprezentiranja domene (*domain-representative approach*) u kojemu se parcele formiraju tako da reprezentiraju sve faktore multidimenzionalnog prostora

---

¹ Prvi zadržani faktor visoko saturiraju čestice koje se odnose na zadovoljstvo vlastitim tijelom i osjetima tijekom i nakon seksa (npr. „svojim prepuštanjem seksualnom užitku“ ili „funkcioniranjem svoga tijela u seksu), dok drugi faktor visoko saturiraju čestice koje se odnose na zadovoljstvo aktivnostima i osjetima partnera (npr. partnerovim/partneričnim emocionalnim otvaranjem u seksu“ ili „partnerovom/partneričnim seksualnom kreativnošću“). Imajući u vidu da su dvije čestice skale seksualnog zadovoljstva podjednako nisko saturirale obje dimenzije, one su uklonjene iz postupka parcelizacije i daljnjih analiza.

(Little i ostali, 2013). Drugim riječima, u tom se pristupu uparuju čestice koje „pripadaju“ različitim faktorima.

Prije provedbe analize strukturnog modela, višegrupnom je analizom testirana spolna invarijantnost pretpostavljenog modela. U svakom koraku analize testirani su modeli sukcesivno strožih ograničenja parametara, pri čemu je prvo testirana invarijantnost mjernog modela (konfiguralna, metrijska i skalarna invarijantnost), a zatim i strukturnog modela, odnosno regresijskih koeficijenata i kovarijanci latentnih varijabli. Razlike u razinama invarijantnosti testirana je standardnim testom razlike hi-kvadrata, pri čemu statistička neznačajnost razlike hi-kvadrata upućuje na prihvaćanje parsimoničnijeg modela (Byrne, 2010).

Procjena pristajanja modela temeljila se na vrijednostima normiranog hi-kvadrata, Komparativnog indeksa pristajanja (CFI) te RMSEA pokazatelja (*Root mean square error of approximation*), pri čemu vrijednosti CFI $\geq 0,95$ i RMSEA pokazatelja $\leq 0,05$, s gornjom granicom 90% intervala pouzdanosti $\leq 0,08$ ukazuju na vrlo dobro pristajanje modela podacima (Byrne, 2010). Sve analize provedene su pomoću IBM SPSS 25 i IBM AMOS 23 statističkih paketa.

Značajnost medijacijskog učinka zadovoljstva intimnom vezom na odnos između sukoba *obitelj-rad* i *rad-obitelj* te seksualne dobrobiti testirana je procjenom 95% intervala pouzdanosti oko standardiziranih indirektnih efekata pomoću *bootstrapping* procedure na 500 poduzoraka. Imajući u vidu da ta procedura u korištenom statističkom paketu za strukturalno modeliranje nije omogućena uz nedostatne podatke, oni su nadomješteni tehnikom višestruke imputacije temeljene na modelu koji se testira u radu. Vodeći se preporukama za višestruku imputaciju podataka, kreirano je 20 imputiranih uzoraka, pri čemu su pojedinačni koeficijenti 95% intervala pouzdanosti oko indirektnog efekta uprosječeni iz imputiranih uzoraka (White, Royston, & Wood, 2011).

4. REZULTATI

Prosječne vrijednosti muškaraca i žena na indikatorima sukoba *rad-obitelj* i *obitelj-rad*, zadovoljstva vezom te seksualnog zadovoljstva, seksualne kompatibilnosti i seksualne agencije prikazane su u Tablici 1. Vidljivo je da muškarci i žene u prosjeku u većoj mjeri iskazuju sukob *rad-obitelj* u odnosu na sukob *obitelj-rad*. Međutim, prosjeci oba indikatora sukoba obiteljske i radne uloge nalaze se ispod sredine raspona varijacija, što ukazuje da sudionici nisu u velikoj mjeri iskazivali takve oblike sukoba. S druge strane, indikatori zadovoljstva vezom te seksualnog zadovoljstva, seksualne kompatibilnosti i seksualne agencije nalaze se iznad sredine raspona varijacija, što ukazuje da su sudionici više zadovoljni nego nezadovoljni romantičnom vezom i seksualnim životom. Testovi razlike pokazuju da žene u usporedbi s muškarcima bolje procjenjuju vlastitu seksualnu kompatibilnost ($p < 0,05$; Cohenov $d = -0,26$) i seksualnu agenciju ($p < 0,01$; Cohenov $d = -0,19$). Statistički značajne razlike između prosječnih vrijednosti muškaraca i žena na ostalim indikatorima nisu utvrđene.

Tablica 1. Testovi razlika prosječnih vrijednosti na relevantnim indikatorima prema spolu.

	Teorijski raspon	Muškarci $M (SD)$	Žene $M (SD)$	t -omjer (df)
Sukob <i>rad-obitelj</i>	1 – 5	2,45 (1,00)	2,56 (0,98)	-1,17 (455)
Sukob <i>obitelj-rad</i>	1 – 5	1,93 (0,82)	1,92 (0,89)	0,18 (455)
Zadovoljstvo vezom	1 – 5	3,88 (1,01)	3,90 (1,00)	-0,21 (468)
Seksualno zadovoljstvo	1 – 5	3,39 (0,92)	3,53 (0,98)	-1,65 (487)
Seksualna kompatibilnost	1 – 5	3,64 (0,86)	3,86 (0,81)	-2,94 (510)**
Seksualna agencija	1 – 5	3,87 (0,94)	4,05 (0,97)	-2,12 (507)*

Napomene. Radi lakše interpretacije prosječnih vrijednosti relevantnih indikatora, kompozitne mjere svedene su na originalnu skalu mjerenja. To je postignuto dijeljenjem kompozitnih mjera s brojem čestica koje ih formiraju. M = srednja vrijednost; SE = standardna pogreška; df = stupnjevi slobode; * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$.

Tablica 2. prikazuje interkorelacije relevantnih indikatora na poduzorku muškaraca i žena. Utvrđena je statistički značajna povezanost između dva indikatora sukoba obiteljske i radne uloge i zadovoljstva intimnom vezom te svih indikatora seksualne dobrobiti, izuzev korelacije između sukoba *rad-obitelj* i seksualne agencije na muškom poduzorku. Zadovoljstvo intimnom vezom također je pozitivno povezano sa svim indikatorima seksualne dobrobiti, pri čemu su te korelacije umjerene do snažne.

Tablica 2. Pearsonovi koeficijenti korelacije indikatora korištenih u analizi

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
(1) Sukob rad-obitelj	–	0,43**	-0,19**	-0,33**	-0,21**	-0,32**
(2) Sukob obitelj-rad	0,63**	–	-0,44**	-0,34**	-0,35**	-0,25**
(3) Zadovoljstvo vezom	-0,29**	-0,34**	–	0,58**	0,64**	0,41**
(4) Seksualno zadovoljstvo	-0,28**	-0,28**	0,65**	–	0,69**	0,59**
(5) Seksualna kompatibilnost	-0,14*	-0,27**	0,65**	0,65**	–	0,62**
(6) Seksualna agencija	-0,10	-0,20**	0,42**	0,55**	0,58**	–

Napomene: iznad dijagonale prikazani su koeficijenti korelacije u ženskom, a ispod dijagonale koeficijenti u muškom poduzorku; * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$.

U svrhu testiranja spolne invarijantnosti modela provedena je serija višegrupnih analiza, pri čemu je testirano pet modela sukcesivno strožih ograničenja parametara (vidi Tablicu 3.). Dok je kod latentnih faktora sukoba *rad-obitelj* i *obitelj-rad* postignuta potpuna skalarna invarijantnost mjernog modela, kod latentnih faktora seksualne dobrobiti i zadovoljstva vezom bilo je potrebno osloboditi neke od parametara i na taj način postići parcijalnu metrijsku i skalarnu invarijantnost. Cilj postizanja parcijalne invarijantnosti jest utvrditi koji se parametri modela razlikuju među grupama te osloboditi ograničenja onih parametara koji najviše pridonose razlikovanju. Vodeći se uputama za testiranje invarijantnosti modela, parcijalna invarijantnost postignuta je ako su barem dva parametra jednog konstrukta invarijantni² (Hair i ostali, 2014; van de Schoot, Lugtig, & Hox, 2012). Nakon postizanja invarijantnosti mjernog modela, zadovoljena je i invarijantnost strukturnog modela, odnosno regresijskih koeficijenata i kovarijanci između relevantnih latentnih faktora, što je preduvjet za usporedbu rezultata prema spolu.

Tablica 3. Pokazatelji pristajanja modela podacima uz testiranje spolne invarijantnosti modela

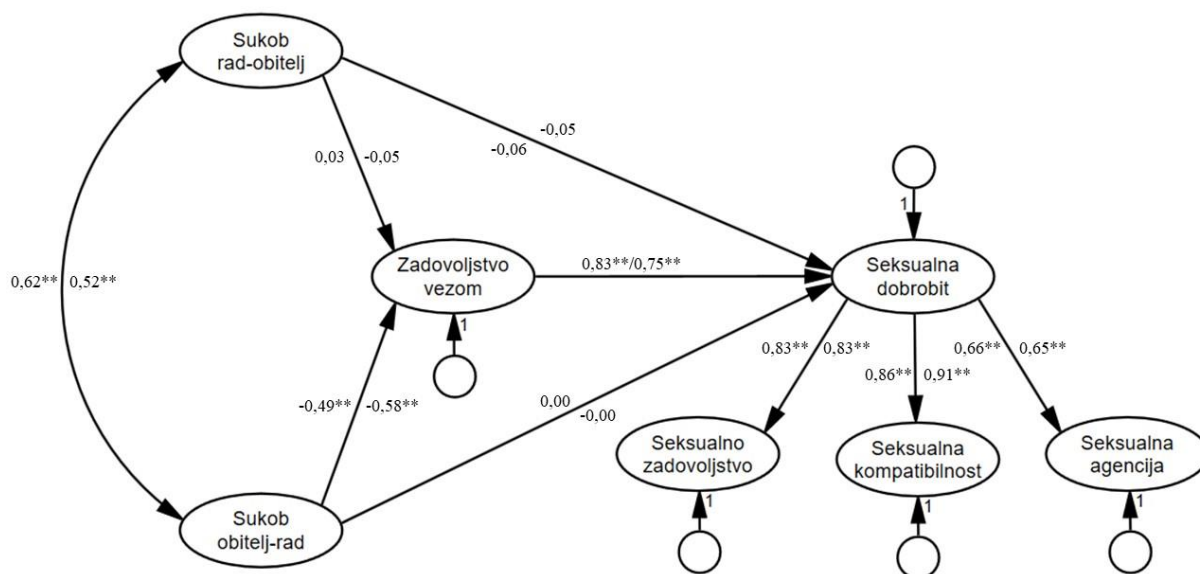
	χ^2 (df)	RMSEA (90% CI)	CFI	$\Delta\chi^2$ Δ df
Mjerni model – konfiguralna invarijantnost	1270,41 (578)	0,045 (0,042 – 0,049)	0,932	-
Mjerni model – metrijska invarijantnost	1295,69 (596)	0,045 (0,042 – 0,048)	0,932	25,28 (18) n.z.

² U svrhu postizanja parcijalne metrijske i skalarne invarijantnosti modela, sljedeći parametri oslobođeni su ograničenja: strukturna veza i odsječak prve parcele zadovoljstva intimnom vezom; odsječci druge i četvrte parcele seksualnog zadovoljstva; strukturna veza i odsječak čestice „nije mi problem reći partneru/ici kada nešto ne želim u seksu“ te strukturna veza i odsječak čestice „moj/a partner/ica i ja volimo iste stvari u seksu“.

Mjerni model – skalarna invarijantnost	1324,95 (616)	0,044 (0,041 – 0,048)	0,931	29,26 (20) n.z.
Strukturalni model - invarijantnost strukturalnih veza između latentnih varijabli	1338,82 (623)	0,044 (0,041 – 0,048)	0,930	13,88 (7) n.z.
Strukturalni model – invarijantnost kovarijanci latentnih varijabli	1340,57 (624)	0,044 (0,041 – 0,048)	0,930	1,75 (1) n.z.

Slika 1. prikazuje puni strukturalni medijacijski model. Višegrupno testiranje (paralelno za oba spola) rezultiralo je prihvatljivim pristajanjem modela podacima ($\chi^2 / df = 2,15$; CFI = 0,93; RMSEA = 0,044, 90% CI = 0,041 – 0,048). Utvrđena je umjerena do snažna pozitivna povezanost između dvije latentne dimenzije sukoba obiteljske i radne uloge, pri čemu je ta povezanost bila nešto snažnija među muškarcima (muški poduzorak: $\beta = 0,62$, $p < 0,01$; ženski poduzorak: $\beta = 0,52$, $p < 0,01$). Zaposleni muškarci i žene koji su u većoj mjeri iskazivali sukob *rad-obitelj* više su iskazivali i sukob *obitelj-rad*. Također, uočena je i statistički značajna negativna povezanost između medijacijske varijable zadovoljstva intimnom vezom i sukoba *obitelj-rad*, pri čemu je veza bila snažnija u poduzorku žena (muški poduzorak: $\beta = -0,49$, $p < 0,01$; ženski poduzorak: $\beta = -0,58$, $p < 0,01$). S druge strane, povezanost sukoba *rad-obitelj* i zadovoljstva intimnom vezom nije bila statistički značajna (muški poduzorak: $\beta = 0,03$, $p > 0,05$; ženski poduzorak: $\beta = -0,05$, $p > 0,05$). Drugim riječima, sudionici koji su u većoj mjeri navodili da obaveze u obitelji utječu na izvršavanje obaveza na poslu ujedno su bili manje zadovoljni svojom vezom; ta veza nije utvrđena za sudionike koji su u većoj mjeri navodili da obaveze na poslu negativno utječu na obiteljske obaveze.

Direktne veze između dva oblika sukoba obiteljske i radne uloge i seksualne dobrobiti među zaposlenim osobama nisu bile statistički značajne, što upućuje na odbacivanje prve i druge hipoteze istraživanja. Međutim, utvrđena je snažna pozitivna povezanost između medijacijske varijable zadovoljstva intimnom vezom i seksualne dobrobiti među sudionicima oba spola, pri čemu je bila ta povezanost bila snažnija među muškarcima (muški poduzorak: $\beta = 0,83$, $p < 0,01$; ženski poduzorak: $\beta = 0,75$, $p < 0,01$). Navedeni rezultati ukazuju da zaposleni muškarci i žene koji su zadovoljniji svojim vezama također bolje procjenjuju svoju seksualnu dobrobit.

Napomena: Brojka lijevo od strelice označava standardizirani koeficijent traga u muškom poduzorku (N = 276), a desna brojka označava isti koeficijent u ženskom poduzorku (N = 308).

Slika 1. Strukturne veze među latentnim faktorima sukoba rad-obitelj, sukoba obitelj-rad, zadovoljstva vezom te seksualne dobrobiti. ** $p < 0,01$.

U svrhu provjere treće hipoteze istraživanja, koja pretpostavlja posredujući učinak zadovoljstva vezom na odnos između indikatora sukoba obiteljske i radne uloge te seksualne dobrobiti, izračunati su 95% intervali pouzdanosti oko standardiziranih indirektnih efekata za svaki od 20 imputiranih uzoraka pomoću *bootstrapping* procedure na 500 poduzoraka, nakon čega su te procjene uprosječene. Standardizirani indirektni efekti za odnos između sukoba *obitelj-rad* i seksualne dobrobiti zaposlenih osoba u svih su 20 uzoraka bili statistički značajni ($p < 0,01$; muški poduzorak: 95% CI = -0,50 do -0,31; ženski poduzorak: 95% CI = -0,54 do -0,32), što znači da niti jedan od izračunatih 95% intervala pouzdanosti oko standardiziranih indirektnih efekata u sebi nije sadržavao nulu. S druge strane, medijacijski učinak za sukob *rad-obitelj* nije se pokazao značajnim niti u jednom uzorku ($p > 0,05$; muški poduzorak: 95% CI = -0,06 do 0,12; ženski poduzorak: 95% CI = -0,05 do 0,12). Imajući u vidu da testovi medijacije ukazuju na potpunu medijaciju zadovoljstva vezom na odnos između sukoba *obitelj-rad* i seksualnog zadovoljstva, pri čemu taj učinak nije utvrđen za sukob *rad-obitelj*, treća hipoteza je samo djelomično prihvaćena.

5. RASPRAVA

Dosadašnja istraživanja ukazala su na potencijalne negativne učinke sukoba obiteljske i radne uloge na različite dimenzije opće dobrobiti zaposlenih osoba, poput zadovoljstva obiteljskim i poslovnim životom te fizičkog, mentalnog i emocionalnog zdravlja (Allen i ostali, 2000; Amstad i ostali, 2011; Byron, 2005; Frone i ostali, 1997). Međutim, potencijalni učinak sukoba *obitelj-rad* i *rad-obitelj* na seksualnu dobrobit zaposlenih osoba ostao je uvelike neistraženi fenomen u postojećoj literaturi. U ovom je radu analizirana povezanost između dva oblika sukoba obiteljske i radne uloge te seksualne dobrobiti među zaposlenim muškarcima i ženama uz testiranje posredujuće uloge njihova zadovoljstva intimnom vezom.

Rezultati analize ukazuju na potpuno posredovanje zadovoljstva intimnom vezom u odnosu između sukoba *obitelj-rad* i seksualne dobrobiti među zaposlenim osobama oba spola, dok sukob *rad-obitelj* nije ni direktno niti indirektno povezan sa seksualnom dobrobiti. Ti su nalazi konceptualno sukladni s dosadašnjim empirijskim istraživanjima potencijalnih ishoda sukoba obiteljske i radne uloge. Naime, autori recentne meta-analize (Amstad i ostali, 2011) pokazali su da je sukob *obitelj-rad* snažnije povezan s ishodima u domeni obitelji, dok je sukob *rad-obitelj* snažnije povezan s ishodima u domeni zaposlenja. Drugim riječima, sukob obiteljske i radne uloge primarno se manifestira, kroz negativne afektivne reakcije i moguće negativne ponašajne ishode, u domeni iz koje sukob potječe. Primjerice, ako pretjerano opterećenje u domeni obitelji utječe na izvršavanje obaveza u poslovnoj domeni, pojedinac može osjećati ljutnju i prijezir prema svojem partneru zbog nezadovoljavajuće raspodjele količine vremena ili resursa u ispunjavanju obaveza u kućanstvu i obitelji (Amstad i ostali, 2011). Prema tome, moguće je da se ometajuće djelovanje obiteljskih obaveza na poslovne obaveze, zbog nezadovoljavajuće raspodjele vremena i resursa u ispunjavanju obaveza u kućanstvu, manifestira kroz nezadovoljstvo vlastitom intimnom vezom, pri čemu to nezadovoljstvo može rezultirati lošijom procjenom vlastite seksualne dobrobiti. Izostanak značajne povezanosti između sukoba *rad-obitelj* i zadovoljstva intimnom vezom u tom se kontekstu može protumačiti kao afirmacija hipoteze Amstad i suradnika (2011) o dominantnom učinku specifičnog smjera sukoba obiteljske i radne uloge na domenu iz koje sukob potječe.

Spolne razlike u snazi indirektno povezanosti između sukoba *obitelj-rad* i seksualne dobrobiti zaposlenih osoba nisu utvrđene, što ukazuje da muškarci i žene koji u većoj mjeri iskazuju sukob ometajućeg djelovanja obitelji na poslovne obaveze podjednako slabije procjenjuju vlastitu seksualnu dobrobit. Međutim, određene spolne razlike utvrđene su u jačini

izravnih povezanosti između latentnih varijabli uključenih u analizu. Prvo, negativna povezanost između sukoba *obitelj-rad* i zadovoljstva vezom bila je snažnija u poduzorku žena. Moguće je da se normativna očekivanja o ulozi žene da skrbe o djeci, koja su u tradicionalnim društvima poput hrvatskoga i dalje izrazito visoka (Akrap & Čipin, 2011), odražavaju kroz nezadovoljstvo raspodjelom obaveza u kućanstvu i na taj način snažnije utječe na slabiju procjenu zadovoljstva vezom među ženama. Taj nalaz doprinosi dosadašnjim spoznajama moderatorske uloge spola/roda na odnos između sukoba obiteljske i radne uloge i zadovoljstva intimnom vezom koje uvelike obilježava nedosljednost nalaza. Naime, dok su nekim studijama utvrđene razlike između muškaraca i žena u jačini povezanosti između sukoba obiteljskih i radnih uloga te zadovoljstvom brakom (Hill, 2005; Kinnunen, Geurts, & Mauno, 2004), postoje studije u kojima moderatorska uloga spola nije utvrđena (Fellows, Chiu, Hill, & Hawkins, 2016). Drugo, pozitivna povezanost između zadovoljstva intimnom vezom i seksualne dobrobiti bila je snažnija među muškarcima. Taj je nalaz sukladan s dosadašnjim empirijskim istraživanjima koja ukazuju da je seksualno zadovoljstvo snažno povezano s procjenom kvalitete intimne veze, ljubavi i predanosti u vezi, pri čemu su svi navedeni odnosi snažniji u muškaraca (Sprecher, 2002). U pozadini te razlike vjerojatno je nekoliko mehanizama. Moguće je da muškarci u većoj mjeri koriste seksualnu dobrobit i seksualno zadovoljstvo kao *benchmark* za procjenu intimne veze u odnosu na žene (Sprecher, 2002). Osim toga, moguće je da je u poduzorku žena varijabilnost indikatora zadovoljstva intimnom vezom te seksualnog zadovoljstva manja, pri čemu slabija povezanost može biti rezultat efekta plafona (*ceiling effect*)³. Naposljetku, spolne razlike utvrđene su u jačini povezanosti između sukoba *rad-obitelj* i sukoba *obitelj-rad*, pri čemu je ta povezanost snažnija u poduzorku muškaraca. Taj nalaz sugerira da muškarci teže odvajaju iskustva dvaju oblika sukoba uloga te su u većoj mjeri podložni prelijevanju iskustava iz jednog oblika sukoba u drugi, što nije sukladno s dosadašnjim istraživanjima koja pokazuju da je povezanost između dvaju oblika sukoba uloga snažnija u poduzorku žena (Kulik i sur., 2016). Moguće je da u tradicionalnijim društvima poput hrvatskoga, u kojemu još uvijek nije došlo do prave transformacije iz modela muškog hranitelja obitelji prema dvohraniteljskim kućanstvima (Akrap i Čipin, 2011), muškarci iskazuju veće razine prelijevanja sukoba uloga zbog perzistencije tradicionalnih i stereotipnih rodnih uloga među muškarcima prema kojima su većinom zaduženi za novčano pridonosenje obitelji, a ne za skrb o kućanstvu i obitelji.

---

³ Efekt plafona rezultat je desne asimetričnosti distribucije, odnosno gomilanja rezultata prema gornjoj granici raspona varijacija („plafonu“). Varijabilnost indikatora u tom je slučaju ograničena, što može prouzročiti probleme prilikom provedbe statističkih analiza (Everitt i Skrondal, 2006).

5.1. Ograničenja studije i preporuke za buduća istraživanja

Potrebno je, naposljetku, navesti i nekoliko ograničenja ovoga istraživanja. Prije svega, korišten je prigodni (neprobabilistički) uzorak, što znači da je doseg zaključivanja uvelike ograničen. Nalaze ovog istraživanja potrebno je replicirati na većem, probabilističkom uzorku. Jedno od temeljnih ograničenja jest presječni dizajn studije, što onemogućuje utemeljeno zaključivanje o smjeru strukturnim modelom pretpostavljenih povezanosti. Drugim riječima, smjer veza mogao bi biti obostran ili čak suprotan pretpostavljenom modelu. Iz tog je razloga potrebna provedba longitudinalnih istraživanja kako bi se omogućio uvid u smjer povezanosti sukoba obiteljske i radne uloge, zadovoljstva intimnom vezom te seksualne dobrobiti. Naposljetku, imajući u vidu da je procjena intenziteta sukoba obiteljske i radne uloge nerazdvojna od obiteljskog konteksta te interpersonalnih odnosa u okviru intimne veze, buduća bi istraživanja na dijadnoj razini trebala uzeti u obzir karakteristike, stavove i ponašanja oba partnera (Gjurić, Šimunić, & Gregov, 2014).

6. ZAKLJUČAK

Sukob obiteljske i radne uloge može imati negativne posljedice na opću dobrobit zaposlenih osoba poput stresa, nezadovoljstva obiteljskim i poslovnim životom te narušenog fizičkog, emocionalnog i mentalnog zdravlja (Allen i ostali, 2000; Amstad i ostali, 2011; Byron, 2005; Frone i ostali, 1997). Prema rezultatima ove studije, sukob ometajućeg djelovanja obitelji na radne obaveze može imati negativni učinak i na seksualnu dobrobit zaposlenih osoba, pri čemu je taj, prema našim nalazima, posredovan zadovoljstvom vezom. Međutim, direktne veze između dvije dimenzije sukoba obiteljske i radne uloge te seksualne dobrobiti nisu utvrđene. Nalazi ovoga rada doprinose sporadičnim i nedosljednim spoznajama o odnosu između sukoba obiteljske i radne uloge i seksualne dobrobiti među zaposlenim osobama.

7. LITERATURA

- Akrap, A., & Čipin, I. (2011). Usklađivanje poslovnog i obiteljskog života u Hrvatskoj: utjecaj na fertilitet. *Društvena istraživanja*, 20(1), 47–68. <https://doi.org/10.5559/di.20.1.03>
- Allen, T. D., Herst, D. E., Bruck, C. S., & Sutton, M. (2000). Consequences associated with work-to-family conflict: a review and agenda for future research. *Journal of occupational health psychology*, 5(2), 278–308. Preuzeto od <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/10784291>
- Amstad, F. T., Meier, L. L., Fasel, U., Elfering, A., & Semmer, N. K. (2011). A meta-analysis of work–family conflict and various outcomes with a special emphasis on cross-domain versus matching-domain relations. *Journal of Occupational Health Psychology*, 16(2), 151–169. <https://doi.org/10.1037/a0022170>
- Burley, K. A. (1995). Family variables as mediators of the relationship between work–family conflict and marital adjustment among dual-career men and women. *Journal of Social Psychology*, 135(4), 483–497. <https://doi.org/10.1080/00224545.1995.9712217>
- Byrne, B. M. (2010). *Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications, and programming*. New York: Routledge.
- Byron, K. (2005). A meta-analytic review of work–family conflict and its antecedents. *Journal of Vocational Behavior*, 67(2), 169–198. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2004.08.009>
- Čudina-Obradović, M., & Obradović, J. (2000). Sukob obiteljskih i radnih uloga: uzroci, posljedice i neriješeni istraživački problemi. *Društvena istraživanja*, 10(4–5), 791–819. Preuzeto od https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=31321
- Everitt, B. S. & Skrondal, A. (2011). *The Cambridge dictionary of statistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Fellows, K. J., Chiu, H. Y., Hill, E. J., & Hawkins, A. J. (2016). Work–Family Conflict and Couple Relationship Quality: A Meta-analytic Study. *Journal of Family and Economic Issues*. <https://doi.org/10.1007/s10834-015-9450-7>
- Frone, M. R., Russell, M., & Cooper, M. L. (1997). Relation of work–family conflict to health outcomes: A four-year longitudinal study of employed parents. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8325.1997.tb00652.x>
- Gjurić, H., Šimunić, A., & Gregov, L. (2014). Work-Family Conflict among Employed Spouses: The Importance of the Compliance of Attitudes towards Marital Roles. *Društvena istraživanja*, 23(4), 641–659. <https://doi.org/10.5559/di.23.4.05>
- Graf, A. S., & Patrick, J. H. (2014). The Influence of Sexual Attitudes on Mid-to Late-Life Sexual Well-Being: Age, Not Gender, as a Salient Factor. *The International Journal of Aging and Human Development*, 79(1), 55–79. <https://doi.org/10.2190/ag.79.1.c>
- Graham, J. W. (2012). *Missing data : Analysis and Design*. New York: Springer.
- Greenhaus, J. H., & Beutell, N. J. (1985). Sources of Conflict between Work and Family Roles. *The Academy of Management Review*, 10(1), 76. <https://doi.org/10.2307/258214>
- Greenhaus, J. H., & Powell, G. N. (2006). When work and family are allies: A theory of

- work-family enrichment. *Academy of Management Review*.
<https://doi.org/10.5465/AMR.2006.19379625>
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2014). *Multivariate Data Analysis*. U Pearson (7th izd.). <https://doi.org/10.1038/259433b0>
- Hendrick, S. S. (1988). A Generic Measure of Relationship Satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 50(1), 93–98. <https://doi.org/10.2307/352430>
- Hendrick, S. S., Dicke, A., & Hendrick, C. (1998). The relationship assessment scale. *Journal of Social and Personal Relationships*, 15(1), 137–142.
<https://doi.org/10.1177/0265407598151009>
- Hill, E. J. (2005). Work-family facilitation and conflict, working fathers and mothers, work-family stressors and support. *Journal of Family Issues*.
<https://doi.org/10.1177/0192513X05277542>
- Horne, S., & Zimmer-Gembeck, M. J. (2006). The female sexual subjectivity inventory: Development and validation of a multidimensional inventory for late adolescents and emerging adults. *Psychology of Women Quarterly*, 30(2), 125–138.
<https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.2006.00276.x>
- Hyde, J. S., DeLamater, J. D., & Durik, A. M. (2001). Sexuality and the dual-earner couple, part II: Beyond the baby years. *Journal of Sex Research*, 38(1), 10–23.
<https://doi.org/10.1080/00224490109552066>
- Kinnunen, U., Geurts, S., & Mauno, S. (2004). Work-to-family conflict and its relationship with satisfaction and well-being: A one-year longitudinal study on gender differences. *Work and Stress*. <https://doi.org/10.1080/02678370410001682005>
- Kulik, L., Shilo-Levin, S., & Liberman, G. (2015a). Multiple Roles, Role Conflict, and Sense of Meaning in Life Among Working Parents. *Journal of Career Development*, 42(4), 263–280. <https://doi.org/10.1177/0894845314559428>
- Kulik, L., Shilo-Levin, S., & Liberman, G. (2015b). Multiple Roles, Role Satisfaction, and Sense of Meaning in Life: An Extended Examination of Role Enrichment Theory. *Journal of Career Assessment*, 23(1), 137–151.
<https://doi.org/10.1177/1069072714523243>
- Kulik, L., Shilo-Levin, S., & Liberman, G. (2016). Work–Family Role Conflict and Well-Being Among Women and Men. *Journal of Career Assessment*, 24(4), 651–668.
<https://doi.org/10.1177/1069072715616067>
- Landripet, I. (2012). *Struktura temeljnih odrednica odnosa hrvatskih građana prema članstvu Republike Hrvatske u Europskoj uniji*. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Laumann, E. O., Paik, A., Glasser, D. B., Kang, J. H., Wang, T., Levinson, B., ... Gingell, C. (2006). A cross-national study of subjective sexual well-being among older women and men: Findings from the global study of sexual attitudes and behaviors. *Archives of Sexual Behavior*, 35(2), 145–161. <https://doi.org/10.1007/s10508-005-9005-3>
- Little, T. D., Rhemtulla, M., Gibson, K., & Schoemann, A. M. (2013). Why the items versus parcels controversy needn't be one. *Psychological Methods*.
<https://doi.org/10.1037/a0033266>
- Marks, S. R. (1977). Multiple Roles and Role Strain: Some Notes on Human Energy, Time

- and Commitment. *American Sociological Review*, 42(6), 921.
<https://doi.org/10.2307/2094577>
- Mercer, C. H., Fenton, K. A., Johnson, A. M., Copas, A. J., Macdowall, W., Erens, B., & Wellings, K. (2005). Who reports sexual function problems? Empirical evidence from Britain's 2000 National Survey of Sexual Attitudes and Lifestyles. *Sexually Transmitted Infections*, 81(5), 394–399. <https://doi.org/10.1136/sti.2005.015149>
- Mesmer-Magnus, J. R., & Viswesvaran, C. (2005). Convergence between measures of work-to-family and family-to-work conflict: A meta-analytic examination. *Journal of Vocational Behavior*, 67(2), 215–232. <https://doi.org/10.1016/J.JVB.2004.05.004>
- Michel, J. S., Mitchelson, J. K., Kotrba, L. M., Baltes, B. B., & Clark, M. A. (2010). Antecedents of work-family conflict: A meta-analytic review. *Journal of Organizational Behavior*, 32(5), 689–725. <https://doi.org/10.1002/job.695>
- Netemeyer, R. G., Boles, J. S., & McMurrian, R. (1996). Development and validation of work-family conflict and family-work conflict scales. *Journal of Applied Psychology*, 81(4), 400–410. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.81.4.400>
- Neto, F. (2012). The satisfaction with sex life scale. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 45(1), 18–31. <https://doi.org/10.1177/0748175611422898>
- Pascoal, P. M., Narciso, I. D. S. B., & Pereira, N. M. (2014). What is sexual satisfaction? Thematic analysis of lay people's definitions. *Journal of Sex Research*, 51(1), 22–30. <https://doi.org/10.1080/00224499.2013.815149>
- Rosen, R. C., & Bachmann, G. A. (2008). Sexual Well-Being, Happiness, and Satisfaction, in Women: The Case for a New Conceptual Paradigm. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 34(4), 291–297. <https://doi.org/10.1080/00926230802096234>
- Rosen, R. C., Bachmann, G. A., Reese, J. B., Gentner, L., Leiblum, S., Wajszczyk, C., & Wanser, R. (2009). Female Sexual Well-Being Scale™ (FSWB Scale™): Development and Psychometric Validation in Sexually Functional Women. *The Journal of Sexual Medicine*, 6(5), 1297–1305. <https://doi.org/10.1111/j.1743-6109.2009.01240.x>
- Sprecher, S. (2002). Sexual satisfaction in premarital relationships: Associations with satisfaction, love, commitment, and stability. *Journal of Sex Research*, 39(3), 190–196. <https://doi.org/10.1080/00224490209552141>
- Štulhofer, A., & Buško, V. (2008). Evaluacija novog instrumenta za procjenu seksualnog zadovoljstva. *Suvremena psihologija*, 11(2), 287–312. Preuzeto od <http://ovidsp.ovid.com/ovidweb.cgi?T=JS&PAGE=reference&D=psyc6&NEWS=N&AN=2009-00234-008>
- Štulhofer, A., Ferreira, L. C., & Landripet, I. (2014). Emotional intimacy, sexual desire, and sexual satisfaction among partnered heterosexual men. *Sexual and Relationship Therapy*, 29(2), 229–244. <https://doi.org/10.1080/14681994.2013.870335>
- Štulhofer, A., Jurin, T., Graham, C., Enzlin, P., & Træen, B. (2018). Sexual Well-Being in Older Men and Women: Construction and Validation of a Multi-Dimensional Measure in Four European Countries. *Journal of Happiness Studies*, 1–22. <https://doi.org/10.1007/s10902-018-0049-1>
- Štulhofer, A., Kuljanić, K., & Štulhofer Buzina, D. (2011). Sexual Health Difficulties in a Population-Based Sample of Croatian Women Aged 18–35 and the Effects of the Dual

- (Career and Motherhood) Role. *The Journal of Sexual Medicine*, 8(5), 1314–1321. <https://doi.org/10.1111/J.1743-6109.2010.02100.X>
- van de Schoot, R., Lugtig, P., & Hox, J. (2012). A checklist for testing measurement invariance. *European Journal of Developmental Psychology*. <https://doi.org/10.1080/17405629.2012.686740>
- Veit, M., Štulhofer, A., & Hald, G. M. (2017). Sexually explicit media use and relationship satisfaction: a moderating role of emotional intimacy? *Sexual and Relationship Therapy*, 32(1), 58–74. <https://doi.org/10.1080/14681994.2016.1193134>
- Voydanoff, P. (2005). Social integration, work-family conflict and facilitation, and job and marital quality. *Journal of Marriage and Family*. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2005.00161.x>
- Wayne, J. H., Musisca, N., & Fleeson, W. (2004). Considering the role of personality in the work-family experience: Relationships of the big five to work-family conflict and facilitation. *Journal of Vocational Behavior*. [https://doi.org/10.1016/S0001-8791\(03\)00035-6](https://doi.org/10.1016/S0001-8791(03)00035-6)
- White, I. R., Royston, P., & Wood, A. M. (2011). Multiple imputation using chained equations: Issues and guidance for practice. *Statistics in Medicine*. <https://doi.org/10.1002/sim.4067>
- Zimmer-Gembeck, M. J., & French, J. (2016). Associations of Sexual Subjectivity with Global and Sexual Well-Being: A New Measure for Young Males and Comparison to Females. *Archives of Sexual Behavior*, 45(2), 315–327. <https://doi.org/10.1007/s10508-014-0387-y>

8. SAŽETAK

Uloga sukoba obiteljske i radne uloge te zadovoljstva intimnom vezom u seksualnoj dobrobiti zaposlenih osoba

Rad i obitelj igraju dominantnu ulogu u definiranju identiteta pojedinaca. Međutim, pritisci obaveza obiteljske i poslovne sfere često su nespojivi, što vodi međusobnom sukobu dvaju različitih uloga i neusklađenosti obaveza među zaposlenim osobama. Taj sukob može se pojaviti u obliku ometajućeg djelovanja obitelji na rad (sukob obitelj–rad) te u obliku ometajućeg djelovanja rada na obitelj (sukob rad–obitelj). Dosadašnja empirijska istraživanja upućuju na potencijalne negativne učinke dvaju oblika sukoba obiteljske i radne uloge spram opće dobrobiti, fizičkog, emocionalnog i mentalnog zdravlja te zadovoljstva životom, poslom i kvalitetom romantičnog odnosa. Međutim, manje je poznato o odnosu između sukoba uloga i seksualne dobrobiti. Cilj ovoga rada jest analiza povezanosti između dva oblika sukoba obiteljske i radne uloge te seksualne dobrobiti zaposlenih osoba, uz testiranje posredujuće uloge zadovoljstva intimnom vezom. Podaci su prikupljeni online anketom tijekom lipnja i srpnja 2017. godine na uzorku od 584 zaposlenih osoba koje žive s partnerom/icom. U svrhu analize povezanosti relevantnih konstrukata, primijenjena je metoda modeliranja strukturalnim jednadžbama. Rezultati analize upućuju na potpunu medijaciju zadovoljstva intimnom vezom u odnosu između sukoba *obitelj-rad* te seksualne dobrobiti zaposlenih osoba, dok sukob *rad-obitelj* nije ni direktno niti indirektno povezan sa seksualnom dobrobiti. Nalazi ovoga rada doprinose rijetkim i nedosljednim spoznajama o odnosu između sukoba obiteljske i radne uloge i seksualne dobrobiti među zaposlenim osobama.

The role of work-family conflict and relationship satisfaction in the sexual well-being of working adults

Work and family play a dominant role in defining one's identity. However, demands of work and family roles are often mutually incompatible in some way, leading to interrole conflict. This interrole conflict can take two directions: the work role can interfere with the family role (WIF conflict), or the family role can interfere with the work role (FIW conflict). Research has shown that work-family conflict can potentially have negative effects on general well-being, health, relationship quality and job satisfaction. However, the potential effects of work-family conflict on sexual well-being of working adults is presently unknown. The primary aim of this study is to analyze the association between the two directions of work-family conflict and sexual well-being among working adults. Additionally, the mediating role of

relationship satisfaction is included in the analysis. Data was collected in an online survey on a sample of 584 working adults currently living with a partner. The data was analyzed within a structural equations modelling framework. The analyses show that relationship satisfaction completely mediated the relationship between FIW conflict and sexual well-being, while WIF conflict was neither directly nor indirectly related to sexual well-being. This study contributes to sparse and inconsistent knowledge on the relationship between work-family conflict and sexual well-being among working adults.